

Introduktion till metodstöd inom projektet Incitament för energieffektivisering

Projektet Incitament för energieffektivisering ska stödja små och medelstora företag som omfattas av miljötillsyn att komma igång med energiarbetet. Genom att utnyttja tillsynskanalen nås de företag som har stor potential för energieffektivisering.

För att tillsynspersonal och företag ska få ökad kunskap inom energieffektivisering har följande metodstöd tagits fram:

- Tre branschvisa vägledningar för bästa teknik
- Ett material om strukturerat och systematiskt energiarbete
- Ett material om hur man arbetar med åtgärdsplaner
- Fyra inspirerande filmer med goda exempel inom energieffektivisering.

Metodstöden är utformat på ett sätt så att tillsynspersonal ska kunna ge bästa möjliga stöd inom energieffektivisering till företagen men också så att små och medelstora företag ska kunna arbeta vidare på egen hand efter energitillsynen.

Varför ska vi arbeta med energieffektivisering?

Energi är en resurs som vi ska hushålla med. All energiproduktion medför påverkan på miljön på något sätt och användning av fossil energi påverkar direkt klimatet. Sverige har tagit sig an 2020-målet genom att ta fram nationella mål inom energi, där vi ska ha 20 procent effektivare energianvändning och 50 procent förnybar energi till år 2020.

Projektet Incitament för energieffektivisering är ett av flera projekt som är delfinansierat av Europeiska regionala utvecklingsfonden. Sedan tidigare finns ett antal gemensamma mål för hållbar utveckling inom EU, varav ett är att effektivisera energianvändningen med 20 procent till år 2020 och minst 27 procent till år 2030.

Mervärden och drivkrafter med energieffektivisering

För att företag ska känna sig drivna att arbeta med energieffektivisering är det viktigt att veta vilka mervärden det ger. Förutom energibesparing kan företag få:

- Minskade kostnader och stärkt konkurrenskraft
- Ökad produktivitet och effektivitet i företaget
- Ökat samhällsansvar och minskad miljöpåverkan
- Stärkt varumärke och förbättrad image
- Ökat engagemang hos personalen i energi- och miljöfrågor
- Ökad marknadsföringspotential genom att sprida framgångarna med energieffektivisering.

Drivkrafter för att energieffektivisera skiljer sig i olika verksamheter. Energieffektivisering innebär oftast kostnadsbesparingar genom beteendeförändringar, minskat underhåll eller investeringar. Många företag kan minska en stor del av sin energianvändning bara genom att ändra rutiner och beteende utan att investera en enda krona.

Potential för att energieffektivisera

Många företag har inte kunskap om möjligheterna med energieffektivisering och vilka vinster det kan leda till. För många företag är även brist på tid och kapital ett hinder för att arbeta med energieffektivisering. Därför finns stor potential hos denna målgrupp som inte utnyttjas om företagen inte får tillräcklig stöttning.

Energihushållning enligt miljöbalken

Miljöbalken säger att energihushållning är en viktig fråga. Miljöbalken beskriver att verksamhetsutövare ska hushålla med energi och i första hand använda förnybar energi. Energi ska även ingå som en del i egenkontrollen. Det finns inte detaljerade krav kring energihushållning, därför kan det vara svårt att utföra tillsyn på traditionellt sätt men energi ska hanteras på samma sätt som alla andra frågor, exempelvis:

Kunskapskravet:	ha koll på energin – gör en kartläggning eller översyn av energianvändningen.
Energihushållning:	genomför skäligen åtgärder för att effektivisera energianvändning och konvertera till förnybar energi – låt verksamhetsutövarna välja och planera åtgärder och låt dem utreda alternativen.
Egenkontroll:	verksamhetsutövaren ska ha koll på energianvändningen, genomföra åtgärder löpande, samt ha rutiner för att energieffektivisera driften.

För mer information, vägledning och rättspraxis om tillsyn av energihushållning, se Energimyndighetens webbsida www.energimyndigheten.se/miljobalken

Kraven i miljöbalken återspeglas i metodstöden, men här får du istället förslag på hur du kan arbeta med energihushållning gentemot verksamhetsutövare på ett mer frivilligt sätt som är mer långtgående än lagkraven. Inom detta projekt används ordet energieffektivisering, vilket i många avseenden, men inte helt, motsvarar miljöbalkens energihushållning.

Energikartläggning

För de flesta företag börjar energieffektiviseringsarbetet med en energikartläggning. En energikartläggning visar hur mycket energi som årligen tillförs och används för att driva företagets verksamhet. Den visar också hur energin är fördelad i verksamheten. Energikartläggningen ger förslag på åtgärder som kan spara energi. Genom att göra en energikartläggning får man som företagare en överblick av företagets energianvändning som är ovärderlig som beslutsunderlag för att komma vidare i arbetet.

Energimyndigheten erbjuder små och medelstora företag ett stöd för energikartläggning, mer information om stödet finns på www.energimyndigheten.se/smf.

Metodstöden inom Incitament för energieffektivisering

Inom projektet Incitament för Energieffektivisering får tillsynspersonal ett paket av olika metodstöd som kan användas för att stötta företagen i deras arbete med energieffektivisering.

Innan besöket hos företaget väljer tillsynspersonalen ett eller flera metodstöd att ta med sig. Välj de metodstöd som passar det företaget du ska besöka och utgå ifrån vilken bransch och hur mycket företaget tidigare har arbetat med energieffektivisering. Sedan kan man ta ett annat metodstöd vid nästa besök om det är relevant. För att kunna välja vilket metodstöd som kan passa vilket företag så beskrivs de kort nedan.

Företagets energitrappa – börja på rätt nivå för ett strukturerat arbete

Företaget är mer eller mindre bekant med egenkontrollen samt kanske redan arbetar med ledningssystem för kvalitet eller miljö. Företagets kunskap om sin energianvändning kan variera stort. Använd då självskattningsverktyget och se var företaget hamnar i energitrappan.

Med metodstödet **Företagets energitrappa – börja på rätt nivå för ett strukturerat arbete** ska företaget se och få en status för hur man idag arbetar med energifrågorna. Innan besöket kan det digitala självskattningsverktyget skickas ut för att få återkoppling från företaget. På så sätt kan tillsynspersonal och företaget se vilken energimognad företaget har, vilket steg i energitrappan de hamnar på, och vilket kapitel företaget bör läsa i metodstödet.

Företaget kommer att kunna se hur man kan ta nästa steg för att arbeta strukturerat och systematiskt med att effektivisera och minska sin energianvändning. Företaget ska alltså arbeta igenom de steg som är relevanta för just det företaget.

Materialet behandlar egenkontrollen, och utgår från hur man arbetar med energiledning, med tanken att man ska arbeta med energifrågan på liknande sätt. Materialet hämtar inspiration och struktur från ledningssystem, vilket kan vara ett stöd för både företag och tillsynsmyndighet för att kunna använda egenkontrollen och ledningssystem på ett samordnat sätt och minska dubbelarbete för båda parter.

Branschvisa vägledningar

Du vill prata konkreta åtgärder med företaget antingen för att fånga deras intresse eller för att bygga på deras befintliga kunskap. Företagets kunskap om sin energianvändning kan variera stort. Välj då metodstöden branschvisa vägledningar.

De branschvisa vägledningarna beskriver branschens potential för energieffektivisering, tydliggör energi i lagstiftningen och ger exempel på bästa teknik inom branschen. Där finns även exempel på åtgärder för att effektivisera energianvändningen som handlar om allt från ändrat beteende, rutiner, underhåll, till investeringar vid byte av enskild utrustning och investeringar i samband med större systemförändringar.

Vägledningarna riktar sig till tillsynspersonal och företag och ger hjälp i vad som kan ses som bästa teknik. Materialet är tänkt att användas som ett dialog- och uppslagsmaterial vid dialog mellan tillsynsmyndighet och företag och även hjälpa till att tolka de EU-dokument som identifierar vad som är bästa tillgängliga teknik (BAT).

För alla branschvisa vägledningar finns även kortversioner som är riktade till företagen med fokus på olika åtgärder. Dela ut kortversionen till företaget.

Energieffektivisering i företag – en vägledning för bästa teknik

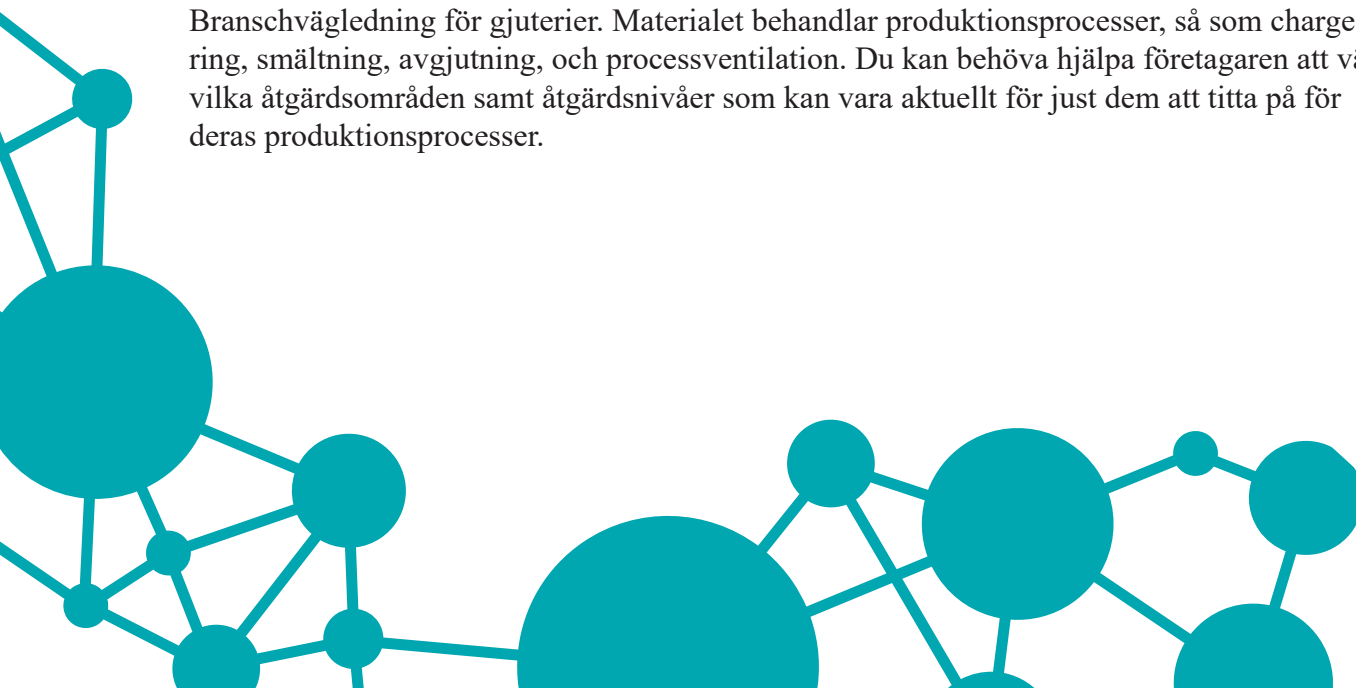
Kan användas för företag i alla typer av branscher. Branschvägledningen behandlar stödprocesser (så som belysning, lokalvärme, tryckluft, ventilation och pumpning med mera). Du kan behöva hjälpa företagaren att välja vilka åtgärdsområden samt åtgärdsnivåer som kan vara aktuellt för just dem att titta på.

Energieffektivisering inom ytbehandling – en vägledning för bästa teknik

Branschvägledning för företag som har ytbehandling i sin produktion. Materialet behandlar produktionsprocesser, så som förbehandling, ugnar, processbad, processventilation och reningssystem. Du kan behöva hjälpa företagaren att välja vilka åtgärdsområden samt åtgärdsnivåer som kan vara aktuellt för just dem att titta på för deras produktionsprocesser.

Energieffektivisering inom gjuteri – en vägledning för bästa teknik

Branschvägledning för gjuterier. Materialet behandlar produktionsprocesser, så som charge-ring, smältning, avgjutning, och processventilation. Du kan behöva hjälpa företagaren att välja vilka åtgärdsområden samt åtgärdsnivåer som kan vara aktuellt för just dem att titta på för deras produktionsprocesser.

Bättre åtgärdsplaner för energieffektivisering – en guide för företag

Företaget har redan viss kunskap om energi och har gjort någon form av energikartläggning. Välj då metodstödet för åtgärdsplaner och diskutera med företaget hur de skulle kunna ta åtgärdsförslagen från kartläggningen vidare och göra en fungerande åtgärdsplan.

Metodstödet är en hjälp för företaget att prioritera åtgärderna genom att kombinera både hållbarhetsaspekter och mervärden, likväl som att välja mellan olika ekonomiska kalkyler. Detta för att så långt som möjligt anpassa åtgärdsplanen till företagets förutsättningar så att den blir ett användbart verktyg.

En energikartläggning ska alltid resultera i en lista med åtgärder som är möjliga att genomföra för att effektivisera energianvändningen. Vissa åtgärder kostar mycket eller så är de omfattande och kan enbart genomföras i samband med andra ingrepp eller förändringar. Medan andra är så kallade lågt hängande frukter som kan genomföras på kort tid, till ingen eller liten kostnad och ändå ge stora resultat.

För att strukturera upp resultatet och åtgärdsförslagen från energikartläggningarna behöver företagen därför ta fram en åtgärdsplan där det tydligt framgår när och hur åtgärder ska genomföras. Det underlättar även för en tillsynsmyndighet som då enkelt kan se hur företaget arbetar med sin energihushållning.

Branschvisa filmer för goda exempel

De branschvisa filmerna kan du använda som inspiration för företagen när du är ute på tillsynsbesök. Välj om möjligt den film som tillhör samma bransch som företaget.

Det är fyra olika filmer som kan användas i olika sammanhang som inspiration eller för att på ett enkelt sätt visa vad arbete med energieffektivisering kan innebära. Varje film är 3-5 minuter lång och visar ett gott exempel från verkligheten där ett företag har arbetat med energieffektivisering. Filmen visar hur företaget började arbeta med energifrågor, vad de har gjort och vilka resultat det har givit. De företag som är med i filmerna verkar inom verkstadsindustri, ytbehandling, gjuteri och livsmedel.

Exempel på sammanhang där filmerna kan användas är företagsträffar, frukostmöten, kommunträffar samt vid enskilda besök hos företag.

Filmerna kommer även att finnas i korta versioner som kan användas på sociala medier.

Besök hos företag inom projektet Incitament för energieffektivisering

Inför besöket

- Informera företaget innan besöket om att det kommer att vara energifokus på tillsynsbesöket.
- Kontakta gärna energi- och klimatrådgivaren i kommunen för att eventuellt göra gemensamma besök eller dela med er av erfarenheter.
- Välj de metodstöd som är relevanta som du tar med dig till företaget.
- Om du väljer att använda dig av metodstödet **Företagets energitrappa**, skicka ut självskattningsverktyget till företaget inför besöket (detta metodstöd rekommenderar vi att man börjar med).

Under besöket

- Om du väljer metodstödet **Företagets energitrappa** - gör självskattningen tillsammans med företaget eller gå igenom resultatet från självskattningen om företaget redan har gjort den.
- Genom självskattningen kan du välja lämpligt avsnitt i **Företagets energitrappa** att börja gå igenom med företaget.
- Förklara för företaget vad metodstödet som du valt till detta företag (företagets energitrappa/branschvägledning/åtgärdsplaner) innebär och hur de kan använda sig av det.
- Om relevant, tipsa företaget om andra stöd (Energikartläggningsstöd, Miljöstudier, Coacher, Nätverk, Noder) och ge dem foldern Stärk ditt företag.
- Den rådgivande delen av tillsynsbesöket med energifokus behöver inte tas med i tillsynsrapporten.
- Se till att få med uppgifter från företaget som ska återrapporteras inom projektet. Vilka uppgifter som behövs hittar du i dokumentet för måluppföljning i projektet. Information om detta du får via kommunnätverken och länsstyrelsernas projektledare. Vissa av de uppgifterna fångas upp genom självskattningsverktyget.

Efter besöket

- Vid nästkommande besök (kan vara flera år efteråt) alternativt uppföljande telefonsamtal, frågar du företaget hur de har arbetat vidare med det metodstöd de fick och följ eventuellt upp genomförda åtgärder.
- Om inget har hänt kan föreläggande skrivas om det anses rimligt. Föreläggande ska i första hand handla om att uppfylla kunskapskravet (energikartläggning) samt att ha tillräcklig egenkontroll för energi (ansvarsfördelning, rutiner etc.) och behöver därför inte koppla direkt till ett metodstöd.
- Ge tips om att titta i fler metodstöd som kan vara till hjälp/inspiration för företaget.

Andra stöd som hjälper företag komma igång

Energimyndigheten driver ett antal projekt för att små och medelstora företag ska komma igång med energieffektivisering. Här nedan ser du vilka projekt som är igång. Mer information om projekten finns på www.energimyndigheten.se/smf

Energikartläggningsstöd

För att små och medelstora företag ska komma igång med energieffektivisering erbjuder Energimyndigheten ett energikartläggningsstöd. Företag med en energianvändning över 300 megawattimmar (MWh) per år eller jordbruksföretag med minst 100 djurenheter kan ta del av stödet.

Företag kan få upp till 50 000 kronor för en energikartläggning med åtgärdsförslag och energiplan och det ska sökas innan energikartläggningen påbörjas. Energikartläggningen kan genomföras av en konsult eller av någon inom det egna företaget med relevant kompetens.

De regionala energikontoren stöttar företag både före, under och efter energikartläggningen. De kan också hjälpa till att söka stödet från Energimyndigheten.

Coachner för energieffektivisering

Coachner för energi och klimat är ett projekt som ska hjälpa företag med en energianvändning under 300 000 kWh att komma igång med energieffektivisering. Coacherna finns i ett 50-tal kommuner eller kommunsamarbeten, vilket möjliggör att coachningen kan ske lokalt.

I programmet, som är kostnadsfritt för deltagarna, kombineras enskild coaching med grupp-föreläsningar och erfarenhetsutbyten mellan företag. Genom att delta får företag hjälp med att sänka energikostnader, förbättra lönsamheten och minska klimatpåverkan.

Miljöstudier

Miljöstudier är ännu ett projekt som drivs av Energimyndigheten och finansieras av EU. Projektet ger små och medelstora företag möjlighet att söka bidrag för att göra olika typer av studier inför en framtida investering för en lägre energianvändning i företaget.

Små företag med färre än 50 anställda kan få stöd med högst 70 procent av den totala projektkostnaden. Medelstora företag med 50–250 anställda kan få stöd med högst 60 procent av den totala projektkostnaden.

Bidraget får användas till att göra en djupare analys eller studie och därigenom förbereda en investering, antingen genom att finansiera internt arbete eller att köpa in till exempel extern konsult eller utrustning.

Energitjänster

Energitjänster är ett projekt som syftar till att företag lättare ska kunna hitta och beställa de energitjänster som behövs för att energieffektivisera. Genom att fånga upp företagens behov av energitjänster ska projektet stimulera utveckling av nya energitjänster på marknaden som kan möta dessa behov.

Energitjänster är ett samlingsnamn för alla de olika tjänster företag kan ha behov av när de vill arbeta med att energieffektivisera. Det kan röra sig om allt från enklare energirådgivning till mer komplexa och långsiktiga avtal med en garanterad energibesparing.

Energi- och klimatrådgivare

Energi- och klimatrådgivning är en kostnadsfri service från kommunerna i landet. Rådgivaren ger tips på hur företag kan minska sin energianvändning, gå över till eller öka andelen förnybar energi, sänka energikostnaderna och samtidigt påverka miljön så lite som möjligt. Rådgivaren känner till de lokala förhållandena där företagen finns.

Mer information om energi- och klimatrådgivare finns här:

<http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/hemmet/hitta-din-kommunala-energi--och-klimatradgivare/>

